

Список використаних джерел

1. Воронцова Т.В., Пономаренко В.С. Школа проти СНІДу. Профілактика ризикованої поведінки: Посібник для вчителя. – К.: Алатон, 2004. – 256 с.
2. Гендер в деталях: Шведська модель боротьби з проституцією: протидія, а не комфортизація. 2018 // Режим доступу <https://genderindetail.org.ua/season-topic/seksualnist/nordic-model.html>.
3. Дизер О.А. История борьбы с проституцией и развитие законодательства в области общественной нравственности (статья). 2011 // Режим доступу https://superinf.ru/view_helpstud.php?id=353.
4. Луценко О.А. Закордонний досвід використання гендерних технологій в соціальній роботі і соціальній допомозі населенню // Технології соціальної роботи і соціальної допомоги в умовах трансформаційного періоду: навчально-методичний посібник / за заг. ред. А. О. Поляничко, А. В. Кирилюк. Суми, 2020. – Розділ III. - С.262-334.
5. Проституція як соціальна проблема // Всеукраїнський дистанційний конкурс студентських та учнівських наукових робіт із соціальної педагогіки/соціальної роботи Х., 2019. – 33с.
6. Технології соціально-педагогічної роботи з протидії проституції: Навчальний посібник // За заг. ред. проф. А.Й. Капської. – К., 2013. – 372 с.

Олена Луценко

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи і менеджменту
соціокультурної діяльності

Костянтин Парфіло

студент
СумДПУ ім. А.С.Макаренка
м. Суми

ЧОЛОВІК ЯК ЖЕРТВА ЕМОЦІЙНОГО І ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Автор піднімає питання дослідження явища домашнього насильства над чоловіками, які перебувають у офіційних/неофіційних сімейних відносинах. Проведено аналіз визначень та розкрито поняття емоційного і психологічного насильства по відношенню до дорослої людини. На прикладі вивчення переважно закордонних даних представлено психологічний зміст цих видів насильства. Зазначені

наслідки емоційного і психологічного насильства для здоров'я чоловіків.

Ключові слова: *насильство, чоловік, жертва, сімейне насильство, психологічне/емоційне насильство.*

Постановка проблеми Проблема насильства в сім'ї на сьогоднішній день не втрачає своєї актуальності. Однак, це питання в рамках наукових досліджень, підходів, концепцій, напрямків розглядається доволі обмежено, бо емоційному і психологічному насильству приділяється недостатньо уваги. а чоловік в якості жертви насильницьких дій досліджується недостатньо.

Разом з тим, є підстави вважати, що емоційне і психологічне насильство над чоловіками з боку жінок за своєю жорстокістю, психологічною уразливістю не поступається фізичному. Внаслідок цього, безпосередні наслідки цього виду насильства, для чоловіків не менш драматичні в своїх проявах, в будь-якій часовій перспективі.

Особливості соціального втручання у випадку явища домашнього насильства над чоловіками, починають все частіше привертати увагу окремих науковців. Зокрема, деякі аспекти проблеми досліджувались С. Моутхаан, Р. Фелсоном, С. Хаїдовим. Д. Хамелем, В. Харламовим та ін.

Основні завдання авторського дослідження – вивчення явища емоційного і психологічного насильства в сім'ї над чоловіками як конкретної групи клієнтів соціальних сервісів.

Виклад основного матеріалу. Насильство визначається, як дії насильницького характеру направлені проти індивіда. Домашнє насильство чи насильство в сім'ї, як визначено у Законі України «Про попередження насильства в сім'ї», – це будь-які навмисні дії фізичного, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї стосовно іншого, які порушують конституційні права та свободи члена сім'ї як людини та громадянина, наносять їй моральну шкоду, шкоду її фізичному чи психічному здоров'ю [3, с. 18].

Насильство зазвичай вживається по відношенню до дій фізичного характеру, але «вербальне насильство» і «психологічне насильство», зокрема спрямовані проти представників чоловічої статі. зустрічаються все частіше.

Варто навести деякі дані. За світовою статистикою, в Іраке жінки рідше страждають від побиття, ніж їх партнери (17% проти 20%). За

даними Федерального управління кримінальної поліції Німеччини тільки в 2018 році було зафіксовано 26 тисяч випадків домашнього насильства по відношенню до чоловіків. У Великобританії лише близько 10% чоловіків, що стали жертвами жіночого насильства повідомляють про випадки тиску, головним чином через табу, страх непорозуміння, страх, що йому не повірять чи навіть висміють [2].

Вивчення проблеми фахівцями доводить, що кожний конкретний варіант насильства – самостійна проблема, яка має специфічні риси. Психологічне насильство в сім'ї – насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдатися або завдається шкода психічному здоров'ю [3, с. 38].

Психологи виокремлюють в основному три категорії тактики конфлікту, які використовуються абuzерами: словесна агресія (наприклад, заяви, покликани викликати обурення або роздратування); домінуюча поведінка (наприклад, обмеження спілкування з друзями) ревності (наприклад, звинувачення в невірності). Яким чином чоловіки стають жертвами? Як показує дослідження найчастіше чоловіки розповідають про психологічний тиск, коли їм забороняють соціальні контакти з ревнощів, повністю контролюють їх дії, принижують і ображають.

На сьогоднішній день немає єдиної думки щодо визначення поняття емоційного насильства. Порівняльний аналіз сприйняття емоційного насильства та психологічного насильства, зроблений А Бузіною, дозволяє їй дійти висновку, що «існує точка зору, згідно з якою поняття «емоційне насильство», «психологічне насильство» і «моральна жорстокість» є синонімічні» [1, с. 6].

Разом з тим частина авторів розрізняють між собою поняття емоційного і психологічного насильства, стверджуючи, що перше зачіпає емоційну сферу, а друге завдає серйозної шкоди розвитку особистості в цілому.

Відповідно до проведеного контент-аналізу висловлювань, до емоційного насильства чоловіки відносять: ігнорування в спілкуванні; небажання обговорювати проблемні питання; постійну вимогу поступок; образи особистості; приниження чоловічої гідності;

шантажування; ненормативну лексику; негативні особистісні оцінки; негативну критику ділових якостей.

Наслідками емоційного і психологічного насильства у чоловіків були: необґрунтована висока тривожність; різні страхи; панічні атаки; фобії; зниження самооцінки і віри в свої сили; психосоматичні захворювання шкіри; втрата мети життя; негативне ставлення до жінок в цілому.

Дослідження соціальних установ показує, що масштаби насильства можуть сприйматись на різному рівні серйозності залежно від статі жертви та злочинця. Можна говорити також про упереджене ставлення вчених щодо проблеми. Ряд дослідників (Lazar et al., 1991; Shapiro & Krysik, 2010) також відмічає, що важливу роль в тому, як саме реалізується робота соціальних сервісів з чоловіками, грає гендер соціальних працівників. у (Lazar et al. 1991: 288).

Притому, деякі науковці (Р. Фелсон, Д. Хамель та ін.) виявляють паритет у показниках як злочинів, так і віктимізації для чоловіків та жінок, вказуючи на те, що ті самі мотиви відіграють роль майже у будь-якому насильстві, незалежно від статі: здобуття контролю чи відплата за проступки, агресивний захист себе тощо [4].

Помічено, що чоловіки, які постраждали в своїх сім'ях від насильницьких дій, на відміну від жінок, ухиляються від судових позовів для притягнення винних до відповідальності.

Це підтверджують, зокрема, дослідження Елізабет Бейтс з Кембриджського університету. «У телевізійних програмах і комедійних шоу насильство над чоловіком - гумористичний засіб. Для вразливого чоловіка в суспільній свідомості місця немає», - зазначає британська вчена [6]. Є безліч причин, які заважають чоловікові звернутися за допомогою. Одна з них - побоювання, що йому не повірять. І те, як в ЗМІ говорять про насильство, впливає на цей страх. Дослідження також показують, що через таке ставлення до чоловіків в суспільстві вони не сприймають себе як жертву, хоча страждають від насильства ментально і мають проблеми зі здоров'ям.

Широке розповсюдження стереотипів правоохоронними органами вважається загально визнаною проблемою, і вчений з міжнародного права Соланж Моутхаан стверджує, що, у сценаріях конфліктів, сексуальне насильство проти чоловіків ігнорується, на користь зосередження уваги на сексуальному насильстві щодо жінок та дітей. Одним із пояснень цієї різниці у фокусі є фізична сила, якою чоловіки

володіють, що робить чоловіків більш схильними до засудження насильства з такою гендерною конфігурацією. Концепція чоловіків, які пережили насильство, суперечить соціальному сприйняттю чоловічої гендерної ролі, що призводить до низького визнання та небагатьох законодавчих положень. Часто не існує законодавчої бази для притягнення жінки до відповідальності за вчинення насильницьких злочинів проти чоловіка.[5]. Деякі вчені та адвокати з питань домашнього насильства відкидають дослідження, на які посилаються активісти за захист прав чоловіків, і заперечують їхні твердження про те, що таке насильство є симетричним за гендерною ознакою.

Таким чином, емоційне і психологічне насильство з боку жінки по відношенню до чоловіка призводить не тільки до його особистісних розладів, негативно впливає на стан і реалізацію особистісного потенціалу, а й негативно впливає на розвиток суспільства в цілому в часовій перспективі.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають у необхідності розробки гендерно-чутливих форм соціальної роботи з чоловіками як конкретної групи клієнтів соціальних сервісів.

Список використаних джерел

1. Бузина А.А. Сравнительный анализ представлений об эмоциональном оскорблении и эмоциональном насилии // Субъект жизнедеятельности в современном обществе. Вып. 12: материалы Всероссийской научной конференции студентов, аспирантов и молодых ученых (Архангельск, 25 апреля 2019 г.) / сост. и отв. ред. Е.В. Казакова; Высш. шк. психол., пед. и физич. Культуры.– Архангельск: ИД САФУ, 2019. – С. 5–9.
2. Мужчины не воспринимают себя как жертву. [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://lady.tut.by/news/mylife/708883.html?c>
3. Насильство у соціокультурному вимірі сьогодення: стан, причини та механізми подолання : навчально-методичний посібник / кол. авторів : О. А. Луценко, А. О. Полянничко, О. В. Гончаренко, А. В. Приходько та ін. ; [за заг. ред. О. А. Луценко, А. О. Полянничко]. – Суми : ФОП Цьома С. П., 2016. – 296 с.
4. John, Hamel, (ed.). "Partner abuse new directions in research, intervention, and policy". Partner Abuse. Springer. ISSN 1946-6560
5. Mouthaan, Solange (2013). "Sexual violence against men and international law – criminalising the unmentionable". International Criminal Law Review. Brill. 13 (3): 665–695.
6. Ralf Puchert; Elizabeth Bates. Emotional and psychological abuse: problems of definition // Child Abuse & Neglect. – 1995. – Vol. 19. – №4. – P. 449–461.